

NXITJA E BASHKËPUNIMIT TË SHËNDETSHËM DHE TRANSPARENT NDËRMJET KOMPANIVE FARMACEUTIKE DHE ODËS SË MJEKËVE TË KOSOVËS

Sistemi i kujdesit shëndetësor është një ekosistem kompleks ku hisedarë të ndryshëm punojnë së bashku për të siguruar mirëqenien e pacientëve. Midis këtyre hisedarëve, kompanitë farmaceutike dhe Odat e Profesionistëve Shëndetësorë (OPSh) në përgjithësi e sidomos Oda e Mjekëve të Kosovës (OMK), luajnë rolin kryesorë në avancimin e shkencës mjekësore, ofrimin e zgjidhjeve të kujdesit shëndetësor dhe përmirësimin e rezultateve të pacientëve. Megjithatë, bashkëpunimi mes këtyre subjekteve shpesh është parë me dyshim për konflikt të mundshëm interesi dhe mungesë transparence kundruall domosdosë dhe natyrshmërisë së këtij bashkëpunimi. Pikërisht këtu lind nevoja për krijimin e bazës ligjore dhe etike për nxitjen dhe mbështetjen e një bashkëpunimi të shëndetshëm dhe transparent ndërmjet kompanive farmaceutike dhe OPSh, duke theksuar rëndësinë e një bashkëpunimi të tillë në përpjekjen e vazhdueshme për përmirësimin e cilësisë së kujdesit shëndetësor.

Roli i kompanive farmaceutike dhe Odës së Mjekëve

Kompanitë farmaceutike janë në krye të inovacionit mjekësor duke investuar në mënyrë të vazhdueshme në kërkime shkencore dhe zhvillim të ilaçeve dhe terapive të reja që mund të lehtësojnë vuajtjet dhe të shpëtojnë jetë. Roli i tyre në kujdesin shëndetësor është i pamohueshëm, pasi sjellin në treg ilaçe dhe vaksina jetike, duke trajtuar sëmundjet që prekin miliona por edhe sëmundjet e rralla që prekin shumë më pak individë me shumë më pak mundësi mjekimi.

Nga ana tjetër, Oda e Mjekëve të Kosovës është organizatë e pavarur profesionale në të cilën anëtarësohen dhe licencohen mjekët që ushtrojnë veprimtari mjekësore në Republikën e Kosovës. OMK shërben si organ profesional që bënë së bashku mjekë, ofruet të kujdesit shëndetësor dhe ekspertë në disiplina të ndryshme mjekësore. Ata krijojnë dhe mbështesin standardet etike brenda komunitetit mjekësor, ofrojnë edukim të vazhdueshëm dhe ofrojnë udhëzime për praktikën më të mira. Dhomat mjekësore janë thelbësore për ruajtjen e integritetit të profesionit të kujdesit shëndetësor dhe për të siguruar që pacientët të marrin kujdesin më cilësor.

Figurativisht, roli i këtyre dy aktorëve të ekosistemit shëndetësor ngjanë me dy lumenj që rrjedhin në drejtim të njëjtë – në interesin më të mirë të mundshëm të shëndetit të pacientit, duke u shkëmbyer përgjatë rrugës disa herë, deri sa të derdhen së bashku në detin e shëndetit të pacientit. Këto pika-shkëmbimi në realitet natyrshëm krijojnë nevoja bashkëpunimi.

Nevoja për Bashkëpunim

Më shumë se kudo tjetër natyrshmëria por edhe domosdoshmëria e bashkëpunimit ndërmjet kompanive farmaceutike dhe OPSh shpërfaqet në nevojën për kërkime shkencore dhe zhvillim të

ilaçeve, produkteve terapeutike dhe pajisjeve diagnostike. Kompanitë farmaceutike mbështeten në ekspertizën e profesionistëve të kujdesit shëndetësor për të kryer prova klinike dhe për të mbledhur njohuri të vlefshme për sigurinë dhe efikasitetin e produkteve të tyre. Oda e Mjekëve mund ta lehtësojë këtë bashkëpunim, duke siguruar që kërkimi të kryhet në mënyrë etike dhe transparente. Deri më sot, një bashkëpunim i tillë mes OMK dhe cilësdo Kompani Farmaceutike, të pranishme në Kosovë nuk është shënuar para së gjithash në mungesë të një baze ligjore që do të rregullonte hulumtimet shkencore klinike. Mirëpo, kjo nuk do të thotë që nesër ekosistemi shëndetësor kosovar të mos jetë burim i të dhënave shkencore me vlerë globale.

Më tepër se kudo tjetër, nevoja për bashkëpunim mes Kompanive Farmaceutike dhe OMK-së ndjehet në fushën e edukimit dhe trajnimit të vazhdueshëm profesional të mjekëve. OMK ofrojnë një platformë funksionale për kompanitë farmaceutike për të edukuar profesionistët e kujdesit shëndetësor rreth trajtimeve dhe terapive të reja. Ky edukim kontribuon në mënyrë të drejtpërdrejtë në përmirësimin e kujdesit ndaj pacientit duke përditësuar mjekët me përparimet më të fundit mjekësore nga dora e parë. Kjo nuk ndodhë vetëm në takimet specifike tematike të organizuara në mënyrë direkte dhe në bashkëpunim të drejtpërdrejtë. Akoma më shumë ky edukim dhe trajnim zhvillohet përmes organizimit të Kongreseve, Simpoziumeve, Seminare, Konferencave dhe ngjarjeve të tjera shkencore ku Kompanitë Farmaceutike prezantojnë zbulimet dhe risitë më të fundit në fushën e trajtimit apo diagnostikimit bashkë me aplikueshmërinë e tyre në punën e përditshme të mjekëve.

Krejt ky bashkëpunim jo rrallë shihet me dyshim, sidomos në sistemet shëndetësore në tranzicion, ku konflikti i interesit mund të vijë në shprehje më lehtë. Prandaj, bashkëpunimi i ngushtë dhe transparent mes OMK-së dhe Kompanive farmaceutike duhet të garantojë dhe garanton mbikëqyrjen etike të proceseve të bashkëpunimit. Bashkëpunimi me OMK mund dhe duhet t'u sigurojë kompanive farmaceutike udhëzime dhe mbikëqyrje etike, duke i ndihmuar ato të shmangin plotësisht konfliktet e mundshme të interesit duke siguruar që aktivitetet e tyre të marketingut dhe promovimit të përputhen me etikën mjekësore.

Mbikëqyrja etike para së gjithash ka në esencë mbrojtjen e pacientit. Si kompanitë farmaceutike ashtu edhe OMK ndajnë një qëllim të përbashkët për përmirësimin e rezultateve të pacientëve. Bashkëpunimi në iniciativa të tilla si fushatat e ndërgjegjësimit për sëmundjet dhe edukimi i pacientëve mund të rrisë kujdesin dhe mbështetjen e pacientit. Këto aktivitete, të organizuara së bashku nga këta dy hisedarë, kanë një ndikim dhe efekt shumë më të madh sesa aktivitetet e njëjta të organizuara në mënyrë të pavarur nga këta dy hisedarë.

Përgjatë kësaj game të gjerë bashkëpunimi, transparenca dhe përgjegjshmëria e secilës palë është e domosdoshme. Një kuadër bashkëpunimi transparent mund të ndihmojë në ndërtimin e besimit midis palëve të interesuara, duke përfshirë pacientët dhe publikun. Ky kuadër siguron që ndërveprimet ndërmjet kompanive farmaceutike dhe OMK-së të jenë të hapura, të përgjegjshme dhe pa ndikime të panevojshme apo konflikte interesi.

Krijimi i një bashkëpunimi të shëndetshëm dhe transparent mes Roche-Kosovë dhe OMK-së

Për nxitjen dhe mbështetjen e një bashkëpunimi të shëndetshëm dhe transparent midis kompanive farmaceutike, në këtë rast Kompanisë Hoffmann-La Roche LTD, Zyrës Përfaqësuese në Kosovë dhe OMK-së, janë respektuar me përpikëri nevojat e përshkruara me sipër duke marrë parasysh udhëzimet e qarta, paraprakisht të dakorduara. Bazuar në rregulloret e brendshme të të dyja palëve, për bashkëpunimin tonë të shëndetshëm shumëvjeçar, ne kemi zhvilluar udhëzime dhe kode të qarta sjelljeje që përshkruajnë pritshmëritë dhe përgjegjësitë e të dyja palëve në bashkëpunim. Këto udhëzime theksojnë transparencën, sjelljen etike dhe interesat më të mira të pacientëve.

Në mënyrë që aktivitetet bashkëpunuese të rishikohen dhe monitorohen në mënyrë të pavarur dhe objektive kemi krijuar Komitete të pavarura mbikëqyrëse, sikur në rastin e zbatimit të Memorandumit të bashkëpunimit të nënshkruar së fundmi. Përmes kësaj mbikëqyrje të pavarur do të sigurohemi që aktivitetet bashkëpunuese të përputhen me standardet etike dhe të mos rrezikojnë kujdesin ndaj pacientit.

Në Kongreset dhe Konferencat e OMK-së kemi bërë përpjekje që në vazhdimësi të ofrojmë programe arsimore dhe mundësi trajnimi për profesionistët e kujdesit shëndetësor për të përmirësuar të kuptuarit e tyre për industrinë farmaceutike, produktet e saj, përfitimet dhe rreziqet e mundshme që lidhen me trajtimet e reja. Falë bashkëpunimit të shëndetshëm dhe transparent, ky edukim dhe trajnim ka prodhuar efekt të drejt-përdrejtë dhe të prekshëm në avancimin e cilësisë së kujdesit për pacientët në Kosovë.

Bashkëpunimi ynë është mbështetur në shkëmbim të vazhdueshëm informacioni. Promovimi i komunikimit të hapur dhe transparent ndërmjet Roche-së dhe OMK-së jo vetëm që ka lehtësuar shkëmbimin e njohurive shkencore dhe mjekësore por edhe ka mundësuar vlerësimin dhe detektimin e nevojave të mjekëve për zhvillim të vazhdueshëm profesional.

Strumbullari i krejt këtyre përpjekjeve dhe këtij bashkëpunimi ka qenë dhe mbetet pacienti dhe nevojat e tij. Prandaj, përfshirja e pacientit, natyrshëm mbetet domosdoshmëri e natyrshme e secilit bashkëpunim. Vështirësitë e zakonshme si ato të identifikimit të pacientit përfaqësues tipik apo grupeve dhe organizatave gjegjëse të pacientëve nuk janë të ndryshme nga ato në vendet tjera. Megjithatë, në këtë përpjekje është vendimtarë ndërgjegjësimi i përbashkët që përfshirja e grupeve të avokimit të pacientëve dhe përfaqësuesve të pacientëve në përpjekjet bashkëpunuese është i domosdoshëm për të siguruar që perspektivat dhe nevojat e pacientit të merren parasysh gjatë gjithë procesit.

Përfundim

Nuk ka dyshim që bashkëpunimi ndërmjet kompanive farmaceutike dhe OMK-së është thelbësor për avancimin e kujdesit shëndetësor, nxitjen e inovacionit mjekësor dhe përmirësimin e rezultateve të pacientëve. Megjithatë, përvoja jonë si Roche në bashkëpunime me OMK-në dëshmon që për të siguruar integritetin dhe transparencën e bashkëpunimeve të tilla, janë të domosdoshme udhëzime të qarta, mbikëqyrje etike dhe përkushtim ndaj interesave më të mira të pacientëve. Duke punuar së bashku në një mënyrë të përgjegjshme dhe transparente, ne si dy nga aktorët më të rëndësishëm mund të kontribuojnë në mënyrë të konsiderueshme në avancimin e cilësisë së kujdesit shëndetësor në Kosovë, por edhe mbrojtjen e interesit të pacientëve dhe integritetit të profesionistëve shëndetësorë.